

Statsrådets skrivelse till Riksdagen med anledning av ett förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om Europeiska gemenskapens fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet samt ett förslag till rådets beslut om Europeiska atomenergigemenskapens (EURATOM) fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning och utbildning med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet (EU:s sjätte ramprogram för forskning)

I enlighet med 96 § 2 mom. grundlagen översänds till Riksdagen Europeiska gemenskapernas kommissions förslag av den 21 februari 2001 till Europaparlamentets och rådets beslut om Europeiska gemenskapens fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att främja inrättandet av det europeiska området

för forskningsverksamhet samt förslag till rådets beslut om Europeiska atomenergigemenskapens (EURATOM) fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning och utbildning med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet KOM (2001) 94 slutlig samt promemoria om förslaget.

Helsingfors den 7 juni 2001

Handels- och industriminister *Sinikka Mönkäre*

Äldre regeringssekreterare Anja Liukko

**FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT OM
EUROPEISKA GEMENSKAPENS FLERÅRIGA RAMPROGRAM 2002–2006 FÖR
VERKSAMHET INOM OMRÅDET FORSKNING, TEKNISK UTVECKLING OCH
DEMONSTRATION MED SYFTE ATT FRÄMJA INRÄTTANDET AV DET
EUROPEISKA OMRÅDET FÖR FORSKNINGSVERKSAMHET**

OCH

**FÖRSLAG TILL RÅDETS BESLUT OM EUROPEISKA
ATOMENERGIGEMENSKAPENS (EURATOM) FLERÅRIGA RAMPROGRAM
2002–2006 FÖR VERKSAMHET INOM OMRÅDET FORSKNING OCH
UTBILDNING MED SYFTE ATT FRÄMJA INRÄTTANDET AV DET EUROPEISKA
OMRÅDET FÖR FORSKNINGSVERKSAMHET**

1. Allmänt

Målen för EU:s forskningspolitik och de medel som används för verkställandet av den har definierats i artiklarna 163–173 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och i artiklarna 4 och 7 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (EURATOM).

EU:s forskningspolitik har som mål att stärka den vetenskapliga och teknologiska grunden för industrin, att främja utvecklingen av dennas internationella konkurrensförmåga och att stöda målen för gemenskapens politik inom andra sektorer. Målet för den forskningsverksamhet som EU stöder, de innehållsmässiga prioriteringarna och fördelningen av finansieringsinsatser fastställs i det fleråriga ramprogrammet som genomförs i form av flera specialprogram. För närvarande pågår det femte ramprogrammet för forskning. Den finansiering som kanaliseras via ramprogrammet representerar ca 5 procent av EU-ländernas officiella forskningsinsatser.

Kommissionen beviljar forskningsfinansiering för gemensamma projekt i vilka företag, forskningsinstitut och universitet i medlemsländerna deltar på basis av öppen konkurrens.

Den 21 februari 2001 lade kommissionen fram ett förslag till det sjätte fleråriga ramprogrammet för forskning 2002–2006. Formellt sett består ramprogrammet av två skilda program, nämligen av ett EG-program och ett Euratom-program. Annan forskning

1....1..5.

än den som rör kärnenergi grundar sig på Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen medan forskningen på området kärnenergi grundar sig på Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (EURATOM).

Utgångspunkten för kommissionens förslag är att göra ramprogrammet till ett instrument som främjar inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet (European Research Area, ERA). Kommissionen lade fram ett förslag angående detta i januari 2000 i sitt meddelande "Mot ett europeiskt område för forskningsverksamhet" (KOM (2000) 6 slutlig). Initiativet godkändes i princip vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000. I kommissionens meddelande "Genomförandet av ett europeiskt område för forskningsverksamhet: Riktlinjer för unionens åtgärder inom forskning (2002–2006)" (KOM (2000) 612 slutlig) presenterar kommissionen ett antal förslag på hur ERA skulle kunna genomföras inom de närmaste åren. Forskningsrådet har tagit ställning till meddelandena om genomförandet av ERA i sina slutsatser av den 15 juni 2000 och den 16 november 2000. De ministrar som ansvarar för forskningsfrågorna har ställt sig positiva till initiativet.

Vid antagandet av ramprogram följs medbeslutandeförfarandet men beslut om de specialprogram som specificerar ramprogrammet samt om Euratom-programmet fattas av rådet som tillämpar samrådsförfarandet.

2. Förslagets huvudsakliga innehåll

2.1. Ramprogrammets prioriterade tematiska forskningsområden

Kommissionen anser att i syfte att öka verkningsgraden av och effektiviteten hos den forskningsverksamhet som finansieras av gemenskapen bör nästa ramprogram i högre grad än de tidigare inriktas på kritiska tillväxtområden och på sådana områden som är förenade med ett starkt intresse som handlar om miljön samt medborgarnas hälsa och säkerhet. Kommissionen föreslår att den egentliga forskningsverksamhet som skall finansieras med medel ur ramprogrammet, skall koncentreras till följande sju prioriterade tematiska forskningsområden:

1. Genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa
2. Informationssamhällets teknik
3. Nanoteknik, intelligenta material, nya produktionsprocesser
4. Flyg- och rymdteknik
5. Livsmedelssäkerhet och hälsorisker
6. Hållbar utveckling och globala förändringar
7. Medborgare och styrelseformer i det europeiska kunskapssamhället

Utöver dessa föreslås att en betydande del av de medel som finns anslagna i ramprogrammets budget reserveras för forskning som stöder beredningen och genomförandet av politiken inom olika sektorer (t.ex. miljö, energi, transport, hälsa, utbildning) samt för forskning som snabbt och flexibelt reagerar på nya särskilda vetenskapliga och tekniska behov och oförutsedda händelseförlopp.

Den gemensamma forskningscentralens (GFC) forskningsverksamhet, som finansieras med medel ur ramprogrammet utan konkurrensutsättning, skall mer tydligt än tidigare koncentreras på frågor som rör säkerheten, riskerna och miljön. Till andra forskningsteman som GFC skall ansvara för hör att förutse teknologisk och vetenskaplig utveckling samt materialforskning och bedrägeribekämpning.

Majoriteten av Euratom-programmets budget föreslås bli använd till utvecklandet av kontrollerad termonukleär fusion och till ett

1....1..5.

eventuellt byggande av experimentreaktorn ITER. Den fissionsbaserade forskningen i kärnenergi föreslås bli inriktad på kärnavfallshanteringen och strålskyddet.

2.2. Åtgärder för att strukturera och stärka förutsättningarna för det europeiska området för forskningsverksamhet

Kommissionen föreslår att i ramprogrammet intas också följande horisontala åtgärder som stöder forskningen och som samtidigt kan användas till främjandet av utvecklingen av det europeiska området för forskningsverksamhet:

- främjandet av innovation
- ökad rörlighet för forskare
- effektivare användning av specialutrustning och annan forskningsinfrastruktur samt utredning av behovet att upprätta ny forskningsinfrastruktur på europeisk nivå
- främjandet av dialogen mellan vetenskap och samhälle
- främjandet av samarbetet mellan nationella forskningsprogram
- stödjandet av andra europeiska arrangemang för forskningssamarbete (t.ex. COST, ESA, ESO, ESF, CERN)

2.3. Finansieringsförslag

Kommissionen föreslår att finansieringsramen för genomförandet av det sjätte ramprogrammet för forskning fastställs till 17 500 miljoner euro, av vilka 16 270 miljoner euro skall reserveras för EG:s ramprogram och 1 230 miljoner euro för Euratom-ramprogrammet. Det femte ramprogrammets totalbudget är 14 960 miljoner euro (EG-programmets 13 700 miljoner euro och Euratoms 1 260 miljoner euro). Ökningen av budgeten med ca 17 procent skall riktas till helt annan forskning än forskningen kring kärnenergi.

Kommissionen har föreslagit följande fördelning av budgetanslagen (miljoner euro):

EG:s program	16 270
I Att integrera gemenskapens forskningsverksamhet	12 770
- Genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa	2 000

- Informationssamhällets teknik	3 600	
- Nanoteknik, intelligenta material, nya produktionsprocesser	1 300	
- Flyg- och rymdteknik	1 000	
- Livsmedelssäkerhet och hälsorisker	600	
- Hållbar utveckling och globala förändringar	1 700	
- Medborgare och styrels eformer i det europeiska kunskapssamhället	225	
- Att förutse EU:s tekniska och vetenskapliga behov	2 345	
II Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet		3 050
- Forskning och innovation	300	
- Mänskliga resurser och rörlighet	1 800	
- Forskningsinfrastruktur	900	
- Frågor som berör forskning och samhälle	50	
III Att stärka förutsättningarna för det europeiska området för forskningsverksamhet		450
- Stöd till samordning av forskningsverksamheten	400	
- Stöd till en sammanhållen utveckling av forskningspolitiken	50	
Euratom-programmet		1 230
- Utvecklingen av fusionsenergi	700	
- Kärnsäkerhet, kärnkraftsavfall och strålskydd	530	
Totalbudget		17 500

2.4. Nya stödinstrument

Kommissionen föreslår att forskningsprojekt och projekt för teknisk utveckling i fortsättningen skall genomföras uteslutande med hjälp av tre nya stödinstrument:

- 1) Kommissionen deltar som 1....1..5.

"minoritetsfinansiär" (bidrar med högst 50 procent) i stora, integrerade projekt vars värde uppgår till flera miljoner eller tiotals miljoner euro och i vilka dussintals organisationer kan delta.

2) Kommissionen ger finansiellt stöd för forskningsprojekt som är gemensamma för några medlemsstater, dvs. tillämpar de s.k. växlande geometriernas politik. Artikel 169 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ger möjlighet att genomföra dylika forskningsprogram som kompletterar ramprogrammet. Denna form av samarbete har aldrig prövats i praktiken på grund av att det förutsätter användning av medbestämmandeförfarandet som tar lång tid.

3) Med hjälp av kommissionens finansiella stöd skapas virtuella nätverk mellan spetsforskningscentra inom vissa forskningsområden.

Det huvudsakliga instrumentet har hittills varit s.k. projekt med delad kostnad som har i genomsnitt 4-7 deltagare och som finansieras till 50 procent av kommissionen. Kommissionen motiverar övergången till nya stödinstrument med att större projekt främjar effektivare den strukturella ändringen av det europeiska samarbetet inom området forskning och teknologi samt ökar forskningens effektivitet och bidrar till bättre utnyttjande av resultat. De nya projekten skall ha en kärngrupp av några deltagare vars kunnande kan kompletteras genom deltagare som byts ut under loppet av projektet. Projekten skall vara mer självständiga i förhållande till kommissionen än tidigare och skall medan projektet pågår friare kunna inrikta forskningen på nya forskningsobjekt genom att ordna nya ansökningsomgångar. Ett viktigt syfte med de nya instrumenten är att lätta bördan av administrativa uppgifter och att decentralisera förvaltningen av projekt.

3. Verknningar på lagstiftningen

EU:s ramprogram för forskning har inte några verknningar på den nationella lagstiftningen.

4. Ekonomiska verknningar

Förslaget på en sammanlagd budget på 17 500 miljoner euro betyder att ramprogrammets finansiering ökar nominellt med 17 procent och faktiskt med 8,8 procent jämfört med det femte ramprogrammets budget på 15 000 miljoner euro. Kommissionen motiverar den tydliga reella ökningen med att forskningsverksamheten intar en central ställning i den nya ekonomin och utvecklingen mot ett kunskapssamhälle samt med det att satsningarna på forskning i Europa är mindre än i USA och Japan.

Utgångspunkten för kommissionens budgetförslag har varit de ekonomiska ramarna för EU:s verksamhet 2000–2006. Under rubriken 3, Inre politik, i de ekonomiska ramarna har 17 000 miljoner euro reserverats för forskning 2003–2006 då det sjätte ramprogrammet skall löpa. I förslaget beaktas dessutom den extra marginal på 500 miljoner euro som ingår i de ekonomiska ramarna.

Det kalkylmässiga bidrag med vilket Finland skall delta i finansieringen av ramprogrammet för forskning bestäms på basis av bruttonationalprodukten.

5. Övriga verkningar

5.1. Verkningar på forsknings- och innovationspolitiken

Finländska undersökningar om de nationella verkningarna av forskningssamarbetet inom EU visar att ramprogrammen för forskning har haft flera positiva verkningar när det gäller forsknings- och innovationspolitiken. Forskningssamarbetet med andra EU-länder har ökat betydligt under 1990-talet, särskilt mot slutet av decenniet. Denna utveckling kan i första hand förklaras med Finlands deltagande i EU:s ramprogram. Ramprogrammet är nästan det enda europeiska program inom vilket medel för gemensamma forskningsprojekt beviljas. Projektet inom ramprogrammet har också visat sig vara en viktig väg till nätverksbildning mellan forskare, särskilt unga forskare.

Målet är att försöka engagera både offentliga forskningsinstitut och universitet samt stora och små företag i projekten. Syftet är därmed att förbättra företags kunskap och att bättre utnyttja forskningsresultat. Enligt utredningar har både företag och offentliga

1....1..5.

forskningsorganisationer deltagit i ca två tredjedelar av de projekt som har haft en finländsk part. EU-projekt stöder också samarbetet mellan företag, både det horisontala samarbetet mellan företag på samma nivå och det vertikala samarbetet mellan företag som är verksamma vid de olika leden av värdekedjan.

Den forskningsverksamhet som finansieras av EU är av naturen sådan verksamhet som föregår den kommersiella verksamheten, vilket gör att sådan forskningsverksamhet som ligger nära marknaden liksom också ren produktutveckling utesluts. Trots detta har ca en tredjedel av de projekt som finländarna deltagit i lett till kommersiellt utnyttjande av projektet.

5.2. Finländarnas deltagande i forskningssamarbetet

Finska forskningsinstitut, universitet och företag har deltagit mycket aktivt i EU:s fjärde (1994–1998) och femte (1998–2002) ramprogram för forskning.

I fråga om det fjärde ramprogrammet deltog finska forskningsorganisationer sammanlagt i 1357 projekt och antalet deltaganden var nästan 2000. Den andel på 2,7 procent som återbördades till Finland överskred väsentligt det kalkylmässiga bidrag på 1,4 procent som Finland betalade för den del av det fjärde ramprogrammet som var utsatt för fri konkurrens.

I fråga om det femte ramprogrammet har den andel som återbördats varit av samma storleksordning som vid det fjärde ramprogrammet. Vid de ansökningsomgångar som har genomförts fram till slutet av mars år 2001 har den återbördade delen som helhet uppgått till 2,6 procent medan Finlands aktuella bidrag är 1,45 procent. Finländare deltar i ca 800 projekt, vilket är ca 12 procent av de projekt som hittills erhållit finansiering. Deras totala volym är ca 2,1 miljarder euro (12,6 miljarder mark) då den nationella finansieringsandelen har beaktats.

6. Beredningen på nationell nivå

På den nationella nivån har ärendet behandlats i forsknings- och teknologi-sektionen (20) till Kommittén för EU-

ärenden den 15.1.2001, den 13.3.2001 och den 29.3.2001, i budgetsektionen till Kommittén för EU-ärenden den 13.3.2001 och den 19.3.2001, i Kommittén för EU-ärenden den 4.4.2001 och i EU-ministerutskottet den 6.4.2001.

7. Olika beredningsskeden vid EU:s institutioner

Forskningsrådet skall ha en inledande debatt om förslaget till ramprogram den 26 juni 2001. Målet är att fatta beslut om rådets gemensamma ståndpunkt under hösten 2001 samt att anta ramprogrammen, specialprogrammen och de regler som gäller deltagande före mitten av år 2002.

8. Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att tyngdpunkten i EU:s verksamhet och budget skall flyttas över på åtgärder som stärker kunnandet, konkurrenskraften och utvecklingen mot ett kunskapssamhälle. Ramprogrammet för forskning främjar uppnåendet av samtliga mål som nämnts. De erfarenheter som Finland vunnit från det fjärde och femte ramprogrammet har varit ytterst positiva. Deltagandet i programmen har i hög grad främjat den internationella nätverksbildningen mellan företag, forskningsinstitut och universitet samt bidragit till en ökning av information och kunskap och till teknologiöverföring.

8.1. Budget

Ramprogrammet för forskning har en strategisk betydelse som ett instrument som stöder tillväxten och sysselsättningen i Europa. Därför är det viktigt att man tryggar den klara ökningen av de medel som anslagits för ramprogrammet jämfört med föregående program. Målet är att den sammanlagda budgeten för EU:s sjätte ramprogram fastställs till ca 17 000 miljoner euro, vilket motsvarar det finansiella anslag som i de ekonomiska ramarna reserverats för forskningssamarbete åren 2000–2006.

8.2. Fokusering av forskningen

Finland understöder planerna att fokusera ramprogrammet starkare än tidigare på de 1....1...5.

kritiska tillväxtområdena i Europa och på sådana områden som är förenade med ett starkt intresse med tanke på miljön samt medborgarnas hälsa och säkerhet. Eftersom ramprogrammets budget utgör endast ca 5 procent av den offentliga satsningen på forskning och utveckling (FoU) i Europa, måste finansieringen allokeras optimalt för att effektiviteten skulle kunna maximeras. Kommissionens förslag angående prioriterade tematiska forskningsområden erbjuder en bra utgångspunkt för behandlingen av förslaget. Detta sätt att närma sig ämnet bör användas också i fortsättningen. Den starka fokuseringen av innehållet i forskningen har som följd att betydelsen av nationella program och nätverksbildning samt av ett forskar- och företagsbaserat europeiskt FoU-samarbete, vilket representeras särskilt av COST och Eureka, ökar vid sidan av ramprogrammets betydelse.

8.3. Nya stödinstrument

Finland stöder målet att utveckla mekanismerna för genomförandet av programmen. De nya stödinstrument som kommissionen föreslår (nätverken mellan spetsforskningscentra, integrerade projekt och EU:s delaktighet i program som omfattar flera medlemsstater i enlighet med artikel 169 i fördraget) kan erbjuda användbara medel med vilka forskningen i Europa kan stärkas. Kommissionen har hittills inte preciserat de detaljer som rör tillämpningen av dem.

Målet bör vara att man vid sidan av nya stödinstrument fortfarande också använder projekt med delad kostnad eftersom dessa på ett effektivt sätt har stärkt forskningen och bidragit till nätverksbildningen i Europa. Forskningsprojekt har ingen idealisk storlek och därför bör det i ramprogrammet finnas rum för projekt av olika storlek. På basis av vunna erfarenheter kan man också bedöma att det är mycket arbetsamt att organisera och förvalta stora projekt. Man kan dessutom misstänka att små forskningsenheter och små och medelstora företag endast i en liten omfattning skulle delta i stora integrerade projekt och att deras möjligheter att påverka projekten skulle vara små.

Valet av nätverk av spetsforskningscentra skall basera sig på kompetens, öppen

konkurrens och klara kriterier som man kommit överens om på förhand. Nätverken skall vara öppna för deltagande för företag och tredje länder. Vid valet av projekt bör man även använda utvärderare som kommer från länder utanför Europa.

Kommissionen skulle vilja flytta en del av ansvaret för administrationen över på dem som deltar i och koordinerar nätverken av spetsforskningscentra och integrerade projekt. Dessa skulle få behörighet att godkänna nya samarbetspartner, anpassa innehållet i programmen och till och med ordna nya ansökningsomgångar. Detta skulle kunna minska transparensen och objektiviteten i genomförandet.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att utnyttja även den möjlighet som artikel 169 i fördraget erbjuder, nämligen att starta forskningsprogram som omfattar endast några medlemsstater och som kommissionen stöder finansiellt. Denna samarbetsform har aldrig använts i praktiken. Den skulle kunna vara användbar i vissa sammanhang men detaljerna kring tillämpningen av den är fortfarande oklara.

8.4. Förvaltningen av ramprogrammet

Kommissionen vill förenkla och effektivisera genomförandet av ramprogrammet och göra det smidigare. Kommissionen planerar decentralisering av förvaltningen av ramprogrammet särskilt till de delar som gäller små och medelstora företag och forskarnas rörlighet samt integrerade projekt.

Erfarenheterna från tidigare ramprogram visar att det nuvarande förfarandet för utvärdering av projektförslag fungerar väl och är effektivt. Av decentralisering får man inte automatiskt någon nytta jämfört med det nuvarande förfarandet. Decentralisering gör inte heller förvaltningen smidigare och lämnar inga garantier för att man kan göra kostnadsbesparingar. Också transparensen och objektiviteten skulle kunna minska till följd av decentraliseringen. I stället för att decentralisera förvaltningen bör man i första hand sträva efter att minska den administrativa börda som ramprogrammet medför för kommissionen samt delegera ansvaret neråt vid kommissionen.

Medlemsstaternas roll i genomförandet av ramprogrammet genom programkommittéerna och arbetsgrupperna

1....1..5.

som består av experter bör bevaras.

8.5. De prioriterade tematiska forskningsområdena

Som helhet kan kommissionens förslag till de forskningsområden som skall ingå i ramprogrammet för forskning 2002–2006 betraktas som lyckat. Tyngdpunkten i programmet ligger på de områden inom vetenskap och forskning som allmänt anses vara viktiga med tanke på den europeiska industrins konkurrenskraft och tillväxten i Europa. I ramprogrammet har även tagits med teman som rör miljön samt medborgarnas hälsa och levnadsförhållanden som är förenade med sådana problem som kräver forskningssamarbete över Europa och hela världen.

Genforskning och bioteknik för förbättrad hälsa

Det åtgärdsområde som handlar om biovetenskap är mycket mindre i sjätte ramprogrammet jämfört med femte ramprogrammet. Förslaget är fokuserat på genforskning som främjar människors hälsa. Genom koncentrerat på endast medicinsk bioteknik utesluts en stor del av de biotekniska tillämpningarna ur ramprogrammet. Bland annat den genforskning som rör växter och skogsbranschen borde inrymmas i detta temaområde.

Informationssamhällets teknik

De aktuella forskningsämnen är viktiga med tanke på industrins och ekonomins konkurrenskraft i Europa samt initiativet eEurope. De nationella teknologiprojekten i Finland ligger nära forskningen på detta område, vilket ger goda möjligheter att öka interaktionen mellan de nationella programmen och EU:s ramprogram. Det är viktigt att EU:s forskningsprogram möjliggör ett flexibelt samarbete med sådana andra länder, särskilt USA och Japan, som har omfattande informations- och kommunikationsteknisk know-how.

Utgångspunkten för forskningen i informationssamhället bör klarare än tidigare vara användarnas behov och teknikens lättillgänglighet.

Nanoteknik, intelligenta material, nya produktionsprocesser

Även om fokuseringen av temaområdet är mycket stark har valet av forskningsområden lyckats bra. Inom dem beaktas även forskningsbehov på längre sikt och ett flervetenskapligt forskningsgrepp som är nödvändigt. De forskningsområden som valts ut illustrerar bra det aktuella stadiet i utvecklingen av den nya ekonomin där tyngdpunkten i produktionen håller på flyttas från skilda informationstekniska produkter över på integrerade system och där intelligens och interaktion är redan inbyggda i produkterna, produktionsprocesserna och verksamhetsmiljöerna.

Flyg- och rymdteknik

Detta temaområde skiljer sig från andra i det att de planerade åtgärderna är starkt inriktade på produktutveckling, om än på mycket lång sikt. En positiv sak är att man vid sidan av målet att konkurrenskraften hos företagen i branschen förbättras även har satt som mål förbättring av flygsäkerheten och minskning av miljöolägenheterna. Att ramprogrammet dessutom har sammanlänkats med genomförandet av EU:s och Europeiska rymdorganisationens gemensamma rymdstrategi jämte anslutande projekt (Galileo och GMES) gör att det bör stödas. Om projekt inom temaområdet genomförs som samarbete i form av växlande geometrier (artikel 169) är det viktigt att komma överens om klara principer för genomförande för att kunskapen i de olika medlemsländerna kan utnyttjas på ett täckande sätt.

Livsmedelssäkerhet och hälsorisker

Temaområdets fokus ligger på de risker som är förknippade med livsmedel. Primärproduktionen, som är ju en kritisk punkt med tanke på livsmedelssäkerheten, tas inte upp i tillräcklig utsträckning. Större vikt bör läggas också vid konsumentens synvinkel. Forskningen bör dessutom inriktas på funktionella livsmedel som syftar till att bevara individens hälsa.

1....1..5.

Hållbar utveckling och globala förändringar

Att forskningen som tjänar uppnåendet av målet för hållbar utveckling har tagits in i ramprogrammet, både som ett eget temaområde och överlag, är en idé som bör stödas. I ingressen till temaområdet bör man nämna sambandet mellan ramprogrammet och EU:s 6:e miljöhandlingsprogram som är under beredning.

Energifrågor behandlas endast i ett långtidsperspektiv. Den ökande energikonsumtionen inom den närmaste framtiden kommer att leda till en ökad användning av fossila bränslen, varför den tekniska forskning som rör detta problem på kortare sikt bör tas upp bland forskningsteman. Med tanke på målet att hålla tillbaka klimatförändringen är det också motiverat att inkludera förnybara råmaterial och industrins energieffektivitet i forskningsämnena.

I fråga om forskningsprojekt inom detta temaområde bör man se till att de genomförs i ett nära samarbete med den forskning som stöder politiken inom olika sektorer. Det behövs forskning som studerar sådana samhälleliga, sociala och ekonomiska lösningar som har anknytning till den hållbara utvecklingen.

Medborgare och styrelseformer i det europeiska kunskapssamhället

Temaområdet omfattar mycket viktiga och aktuella forskningsområden. De bör vidare utökas med teman som handlar om "ett lärande samhälle" och "lärande organisationer". Ett viktigt tema är också teknikens inverkan på de olika stadierna i en människas liv där åldrandet utgör en central utmaning.

Att förutse EU:s tekniska och vetenskapliga behov

Inom detta åtgärdsområde behandlas delvis samma teman som inom de prioriterade tematiska forskningsområdena (t.ex. miljö, energi, hälsa, informationssamhället). Det är viktigt att den forskning som stöder politiken inom de olika sektorerna inte bedrivs skilt från tekniska forskningsprojekt inom samma temaområde. När projekten inom detta åtgärdsområde genomförs bör ett nära

samarbete mellan kommissionens generaldirektorat för forskning, generaldirektoraten för de olika sektorerna och myndigheterna i medlemsstaterna säkerställas.

Forskning kring transportpolitiken samt mätning och testning bör tydligt nämnas som sådan forskningsverksamhet som politiken inom de olika sektorerna kräver. Stora social- och hälsopolitiska utmaningar (t.ex. åldrandet, social kohesion, kampen mot utslagning, främjandet av hälsan) nämns endast i en bisats i ramprogrammet, varför dessa teman bör tas in i detta åtgärdsområde. Det bör noteras att miljöforskningen inte enbart är den gemensamma forskningscentralens (GFC) sak.

Det är dessutom viktigt att man inom detta åtgärdsområde kan stöda också ny, snabbt utvecklande vetenskaplig och teknisk forskning samt tvärvetenskaplig forskning inom samtliga sektorer.

Till texten i avsnittet "Särskild verksamhet för internationellt samarbete" bör man lägga till ett omnämnande angående EU:s politik för den nordliga dimensionen.

8.6. Att strukturera det europeiska området för forskningsverksamhet

Forskning och innovation

De mål som presenteras är riktiga. Tanken att samarbetet mellan europeiska, nationella och regionala aktörer skall ökas kan stödas. Kommissionen bör vara initiativtagare samt främja nätverksbildning och överföring av goda rutiner. Tjänster bör placeras så nära företagen som möjligt.

Funktionen av de idénätverk som fungerar på projektbasis bör vidareutvecklas. Det är ytterst viktigt att all sådan verksamhet som syftar till aktivering av små och medelstora företag och spridning av information inleds genast när lansering av det sjätte ramprogrammet sker.

Vid innovationsverksamhet används flera olika finansieringskanaler (Europeiska investeringsbanken, Europeiska investeringsfonden, strukturfonderna, eEurope samt aktiviteter som har samband med den gemensamma forskningscentralen) och ramprogrammets innovationsprogram kunde ha en central roll i samordningen av

1....1..5.

dess.

Mänskliga resurser och forskarnas rörlighet

För forskningsområdet mänskliga resurser och rörlighet har ett betydligt större anslag reserverats i sjätte ramprogrammet än i det femte ramprogrammet. Forskarnas intresse för de nuvarande formerna av stöd för forskarnas rörlighet har dock minskat i nästan samtliga europeiska länder.

En av flaskhalsarna i utvecklingen av Europa är dess otillräckliga forskarpotential. Därför är det viktigt att forskarutbildningen ökas och effektivteras för att undvika forskarbrist och att forskare även från tredje länder tas emot. I stället för separata personliga mobilitetsstipendier behövs mer systematiska och långsiktiga åtgärder ("europeiska forskarskolor").

Genomförandet av detta åtgärdsområde bör ske centraliserat utan att sprida det på de enheter som ansvarar för de tematiska forskningsområdena. Utgångspunkten bör vara ett system som är flexibelt och attraktivt ur forskarens synvinkel. Finansieringsperiodens längd bör vara ändamålsenlig, särskilt unga forskare bör kunna vistas en tillräckligt lång tid på det ställe som de besöker.

Inom detta åtgärdsområde bör man framhäva främjandet av forskarutbildning genom nätverk för forskningsutbildning. Dessutom bör man främja rörligheten för forskare till och från kandidatländerna samt öka samarbetet mellan företag och universitet och kontakterna utanför Europa.

Forskningsinfrastruktur

De förslag som kommissionen lagt fram bör för det mesta godtas. Kommissionen har alldeles riktigt utgått från att infrastrukturen omfattar förutom instrument även samarbetsnät. Det är också viktigt att infrastrukturstödet täcker hela fältet för FoU. Samarbetet med Europeiska vetenskapsrådet (European Science Foundation, ESF) bör stödas. Kandidatländerna bör kunna delta fullt ut i detta åtgärdsområde.

Särskilt viktigt är att skapa ett europeiskt informationsnätverk för forskning genom att sammanlänka de nationella forskningsnätverken. Kapaciteten hos och tjänsterna i anslutning till nätverket bör hålla jämna steg med den aktuella utvecklingen.

Frågor som berör forskning och samhälle

De planerade åtgärderna täcker stödet för upprättande av nätverk mellan institutioner som främjar dialogen mellan forskning och samhälle, ett ökat informationsutbyte om lämpligaste metoder, speciella forskningsprojekt, information samt skapandet av databaser. Åtgärdsområdet behöver konkretiseras eftersom dess mål och innehåll förblir mycket diffust. Att framhålla de etiska frågorna och ansvaret i samband med forskning och teknologi kan stödjas liksom också det att kvinnornas roll framhävs.

Samordningen mellan europeiska forsknings- och innovationsverksamheter

Finland stöder sådana åtgärder som syftar till att främja samarbetet på nationell nivå och att stöda det vetenskapliga samarbete som sker på andra fora i Europa. Det krävs dock ännu ganska omfattande utveckling av de olika verksamhetsformerna.

I kommissionens förslag nämns inte samarbetet inom ramen för COST som mottagare av finansiellt stöd. Det omfattande och högklassiga forskarorienterade europeiska forskningssamarbetet inom ramen för COST-initiativet utgör en viktig del av det europeiska området för forskningsverksamhet (ERA) och ett bra komplement till ramprogrammet för forskning. De ekonomiska förutsättningarna för en gynnsam utveckling av COST bör tryggas genom ramprogrammet. Kostnaderna för samordningen av olika projekt inom COST skall självklart tas med i budgeten för det sjätte ramprogrammet.

Kommissionens förslag att man skall genomföra ett flertal analyser, kartläggningar och andra jämförande undersökningar, som syftar till att förenhetliga forsknings- och innovationspolitiken i olika länder, verkar överdimensionerat. Den verkliga nyttan av dylika utredningar är ofta obetydlig, eftersom medlemsländernas regeringar och myndigheter i sin egen verksamhet endast sällan beaktar de rekommendationer som givits. Eftersom dylika utredningar även binder kommissionens och medlemsländernas resurser, skall utredningar av detta slag startas endast efter ett noggrant

1....1..5.

överbäggande. I syfte att undvika överlappande verksamheter bör kommissionen även utnyttja andra internationella utredningar, t.ex. OECD:s utredningar.

8.7. Euratom-programmet

Utvecklingen av fusionsenergi

De planerade åtgärderna för utveckling av fusionsenergi som innebär att man förbereder sig för byggandet av experimentreaktorn ITER är innehållsmässigt värda att stödas. Vid det informella ministermötet den 19 januari 2001 gav medlemsstaterna sitt nästan enhälliga stöd till genomförandet av ITER antingen i Europa eller utanför Europa. Kommissionen uppskattade då att ca 850 miljoner euro bör reserveras i budgeten för nästa ramprogram för byggandet av ITER oberoende av var anläggningen placeras. Kommissionen ger inga förklaringar till varför den nu föreslår att en betydligt mindre summa skall anslås för detta ändamål.

Kärnsäkerhet, kärnkraftsavfall och strålskydd

Den andel av gemenskapens finansiella stöd som gäller konkurrensinriktade verksamheter (dvs. som återbördas till medlemsstaterna) är för ensidigt fokuserat på kärnavfallshanteringen, som föreslås få tre fjärdedelar av finansieringen. Utöver målet för en hållbar utveckling bör som prioriterade områden i kärnforskning beaktas EU:s övriga generella energipolitiska mål, särskilt tryggandet av energiförsörjningen på lång sikt. Därför bör i Euratom-programmet starkare än i kommissionens aktuella förslag framhållas stödjandet av samarbetet mellan medlemsstaterna i fråga om reaktorsäkerhet (anläggningarnas driftssäkerhet och förlängd livslängd) och utvecklandet av nya innovativa anläggningskoncept.

Enligt kommissionens förslag skall den gemensamma forskningscentralen (GFC) inom ramen för det aktuella ramprogrammet ansvara för den forskning som gäller säkerheten hos nuvarande kärnkraftverk, utvecklande av koncept för den nya generationens kraftverk samt för forskningen som rör strålskyddet och kärnenergens miljökonsekvenser. En ökning av GFC:s andel i det som helhet nedskurna Euratom-

programmet är inte motiverat, eftersom GFC erfarenhet av nämnda områden.
inte har tillräcklig sakkunskap om och